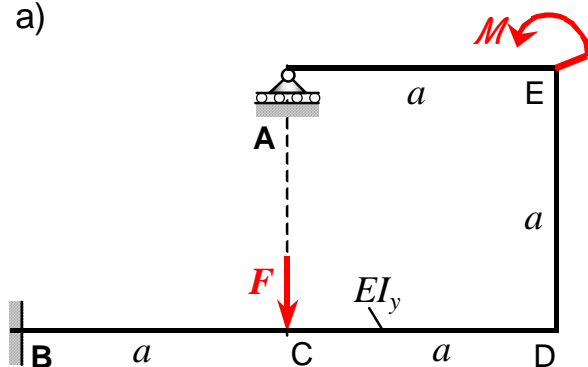

8. Zadatak: Statički neodređeni ravninski okvirni nosač

a)

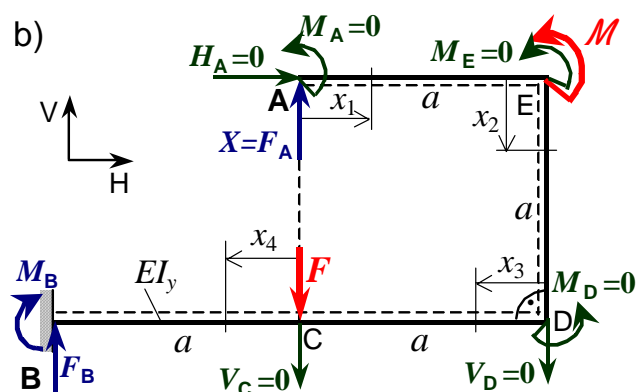

Za statički neodređeni ravninski okvirni nosač ABCDE zadan i opterećen prema slici a) treba:

- odrediti reakcije veza u osloncima A i B
- odrediti vertikalne pomake u točkama C i D ($w_C = ?$, $w_D = ?$)
- vodoravni pomak oslonca A ($u_A = ?$)
- kutne zakrete u točkama A i C (α_A , $\alpha_C = ?$)
- skicirati i kotirati dijagrame uzdužnih i poprečnih sila te momenta savijanja duž konture nosača.

Zadano: F , a , $M = F \cdot a$, $EI_y = \text{konst.}$

b)

Rješenje:

Jednadžbe ravnoteže za okvirni nosač, slika b), jesu:

1. $\sum F_H = 0 \quad F_{BH} = 0$,
2. $\sum F_V = 0 \quad -F + F_A + F_B = 0$,
3. $\sum M_B = 0 \quad -M_B + F_A \cdot a - F \cdot a + M = 0$.

Slijedi: $F_B = F - F_A$,

$$M_B = F_A \cdot a - F \cdot a + M = F_A \cdot a.$$

Zadatak je jedanput statički neodređen, jer jest: $n = k - s = 4 - 3 = 1$. Za osnovni statički određeni nosač odabran je okvirni konzolni nosač uklanjanjem oslonca u A, slika b), tj. prekobrojna je nepoznata sila: $X = F_A$.

4. Poučak o minimumu energije deformiranja jest ($i = 4$):

$$\frac{\partial U}{\partial X} = \frac{1}{EI_y} \left[\sum_{i=1}^4 \left(\int_0^{l_i} M_b(x_i) \cdot \frac{\partial M_b(x_i)}{\partial X} dx_i \right) \right] = 0 \cdot EI_y$$

Za određivanje vodoravnih i vertikalnih pomaka te kuta zakreta u zadanim točkama okvirnog nosača, prema drugom Castiglianovom poučku potrebno je dodati "nulte sile" u tim točkama. Njihov utjecaj je u derivacijama po tim silama, te su one u momentima savijanja duž konture okvirnog nosača, slika b).

Momenti savijanja duž konture nosača $M_b(x_i) = M_y(x_i)$ i potrebne derivacije jesu:

Momenti savijanja $M_b(x_i)$ dijelova okvirnog nosača:	$\frac{\partial M_b(x_i)}{\partial X}$	$\frac{\partial M_b(x_i)}{\partial V_C}$	$\frac{\partial M_b(x_i)}{\partial V_D}$	$\frac{\partial M_b(x_i)}{\partial H_A}$	$\frac{\partial M_b(x_i)}{\partial M_A}$	$\frac{\partial M_b(x_i)}{\partial M_E}$	$\frac{\partial M_b(x_i)}{\partial M_D}$
$M_b(x_1) = X \cdot x_1 - M_A$	x_1	0	0	0	-1	0	0
$M_b(x_2) = X \cdot a - M - M_A + H_A \cdot x_2 - M_E$	a	0	0	x_2	-1	-1	0
$M_b(x_3) = X \cdot (a - x_3) - M - M_A + H_A \cdot a - M_E + V_D \cdot x_3 - M_D$	$(a - x_3)$	0	x_3	a	-1	-1	-1
$M_b(x_4) = -X \cdot x_4 + F \cdot x_4 - M + H_A \cdot a - M_A - M_E + V_C \cdot x_4 - M_D + V_D \cdot (a + x_4)$	$-x_4$	x_4	$(a + x_4)$	a	-1	-1	-1

Moment savijanja $M_b(x_i) = M_y(x_i)$ uzet je pozitivan, ako on na strani dijela nosača označenom crtkanom linijom, slika b), izaziva rastezna (vlačna) naprezanja.

Uvrštavanjem izraza za momente savijanja $M_b(x_i)$ i derivacije $\frac{\partial M_b(x_i)}{\partial X}$ iz tablice u izraz (4), uz dodane "sile" $V_C = V_D = H_A = M_A = M_D = M_E = 0$, sređivanjem slijedi vrijednost nepoznate sile X (vertikalna reakcija veze u osloncu A):

$$\int_0^a (X \cdot x_1) \cdot x_1 dx_1 + \int_0^a (X \cdot a - F \cdot a) \cdot a dx_2 + \int_0^a [X \cdot (a - x_3) - F \cdot a] \cdot (a - x_3) dx_3 + \int_0^a [-X \cdot x_4 - F \cdot (a - x_4)] \cdot (-x_4) dx_4 = 0.$$

Integriranjem i sređivanjem izraza te dijeljenjem s a^3 , slijedi:

$$2X - \frac{4}{3} \cdot F = 0 \quad \rightarrow \quad \boxed{X = \frac{2}{3} F = F_A}.$$

Komponente reakcije veza u osloncu B jesu:

$$F_B = F - F_A = \frac{1}{3} F, \quad M_B = F_A \cdot a = \frac{2}{3} F a.$$

Sređeni momenti savijanja duž konture okvirnog nosača jesu:

$$M_b(x_1) = F_A \cdot x_1 = \frac{2}{3} F \cdot x_1,$$

$$M_b(x_2) = F_A \cdot a - M = \frac{1}{3} F \cdot a,$$

$$M_b(x_3) = F_A \cdot (a - x_3) - M = -\frac{F}{3} \cdot (a + 2x_3),$$

$$M_b(x_4) = -F_A \cdot x_4 + F \cdot x_4 - M = \frac{F}{3} \cdot (x_4 - 3a).$$

Za određivanje deformacija okvirnog nosača: vertikalnih pomaka u točkama C i D (i E), vodoravnog pomaka oslonca A (i u točki E) te kutnog zakreta u A, E i D, prema drugom Castiglianovom poučku potrebno je dodati "nulte sile" (sile ili momente) u tim točkama. Njihov utjecaj je u derivacijama momenata savijanja po tim silama, te su one izračunate u momentima savijanja duž konture okvirnog nosača, tablica i slika b).

Vertikalni pomak nosača u točki C jest:

$$w_C = \left(\frac{\partial U}{\partial V_C} \right)_{V_C=0} = \frac{1}{EI_y} \left[\sum_{i=1}^4 \int_0^{l_i} M_b(x_i) \cdot \frac{\partial M_b(x_i)}{\partial V_C} dx_i \right] = \frac{F}{3EI_y} \left[\int_0^a (x_4 - 3a) \cdot x_4 dx_4 \right] = -\frac{7}{18} \cdot \frac{Fa^3}{EI_y} \quad (\uparrow).$$

Vertikalni pomak nosača u točki D (i E) jest:

$$w_D = \left(\frac{\partial U}{\partial V_D} \right)_{V_D=0} = \frac{1}{EI_y} \left[\sum_{i=1}^4 \int_0^{l_i} M_b(x_i) \cdot \frac{\partial M_b(x_i)}{\partial V_D} dx_i \right] = \frac{F}{3EI_y} \left\{ \int_0^a (-a - 2x_3) \cdot x_3 dx_3 + \int_0^a (x_4 - 3a) \cdot (a + x_4) dx_4 \right\} = -\frac{29}{18} \cdot \frac{Fa^3}{EI_y} = -1,611 \cdot \frac{Fa^3}{EI_y} = w_E \quad (\uparrow).$$

Vodoravni pomak nosača na mjestu oslonca A (u C i D) jest:

$$u_A = \left(\frac{\partial U}{\partial H_A} \right)_{H_A=0} = \frac{1}{EI_y} \left[\sum_{i=1}^4 \left(\int_0^{l_i} M_b(x_i) \cdot \frac{\partial M_b(x_i)}{\partial H_A} dx_i \right) \right] = \frac{F}{3EI_y} \left[\int_0^a a \cdot x_2 dx_2 - \int_0^a (a + 2x_3) \cdot a dx_3 + \int_0^a (x_4 - 3a) \cdot a dx_4 \right] = -\frac{5}{3} \cdot \frac{Fa^3}{EI_y} = u_E \quad (\leftarrow).$$

Kutni zakret nosača na mjestu oslonca A jest:

$$\alpha_A = \left(\frac{\partial U}{\partial M_A} \right)_{M_A=0} = \frac{1}{EI_y} \left[\sum_{i=1}^4 \left(\int_0^{l_i} M_b(x_i) \cdot \frac{\partial M_b(x_i)}{\partial M_A} dx_i \right) \right] = \frac{F}{3EI_y} \left\{ \int_0^a 2x_1 \cdot (-1) dx_1 + \int_0^a a \cdot (-1) dx_2 - \int_0^a (a + 2x_3) \cdot (-1) dx_3 + \int_0^a (x_4 - 3a) \cdot (-1) dx_4 \right\} = \frac{1}{6} \cdot \frac{Fa^2}{EI_y} \quad (\curvearrowright).$$

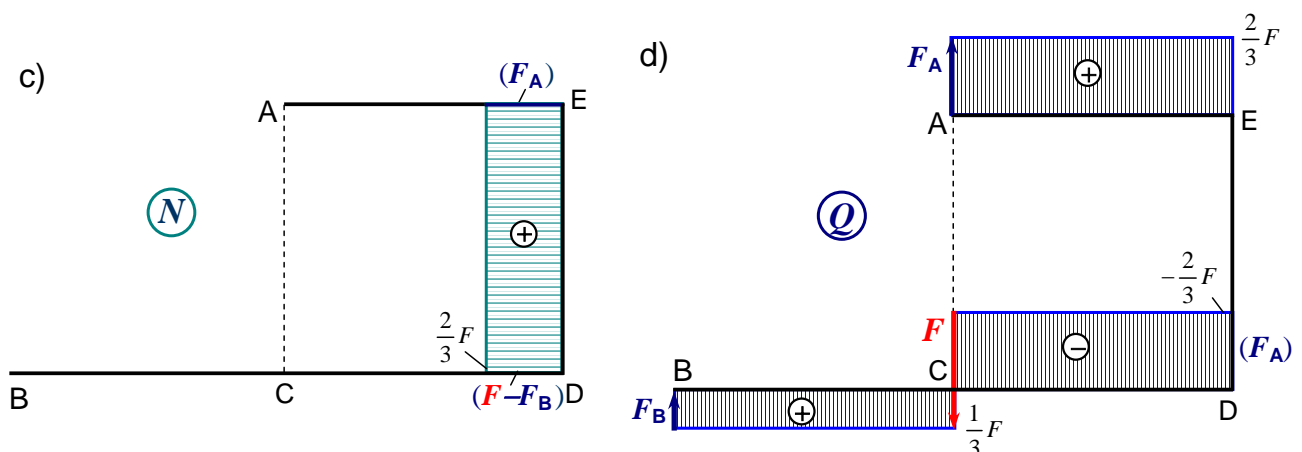
Kutni zakret nosača u točki D jest:

$$\alpha_D = \left(\frac{\partial U}{\partial M_D} \right)_{M_D=0} = \frac{1}{EI_y} \left[\sum_{i=1}^4 \left(\int_0^{l_i} M_b(x_i) \cdot \frac{\partial M_b(x_i)}{\partial M_D} dx_i \right) \right] = \frac{F}{3EI_y} \left\{ -\int_0^a (a + 2x_3) \cdot (-1) dx_3 + \int_0^a (x_4 - 3a) \cdot (-1) dx_4 \right\} = \frac{3}{2} \cdot \frac{Fa^2}{EI_y} \quad (\curvearrowright).$$

Kutni zakret nosača u točki E jest:

$$\alpha_E = \left(\frac{\partial U}{\partial M_E} \right)_{M_E=0} = \frac{1}{EI_y} \left[\sum_{i=1}^4 \left(\int_0^{l_i} M_b(x_i) \cdot \frac{\partial M_b(x_i)}{\partial M_E} dx_i \right) \right] = \frac{F}{3EI_y} \left\{ \int_0^a a \cdot (-1) dx_2 - \int_0^a (a + 2x_3) \cdot (-1) dx_3 - \int_0^a (x_4 - 3a) \cdot (-1) dx_4 \right\} = \frac{1}{2} \cdot \frac{Fa^2}{EI_y} \quad (\curvearrowright).$$

Dijagrami unutarnjih uzdužnih i poprečnih sila duž konture okvirnog nosača:

Momenti savijanja u karakterističnim točkama okvirnog nosača jesu:

$$M_{bA} = 0, \quad M_{bB} = -\frac{2}{3} F a, \quad (M_{bE})_L = F_A \cdot a = \frac{2}{3} F a, \quad (M_{bE})_D = (M_{bE})_L - \mathcal{M} = -\frac{1}{3} F a = M_{bD}, \\ M_{bC} = -\mathcal{M} = -F a.$$

Dijagram momenata savijanja duž konture nosača i elastična linija okvirnog nosača:

